GLAVNA **PREVODI**

„BORBA”, iz knjige „Pozni Marks, 1881–1883: Intelektualna biografija”

NOVEMBER 27, 2024 (HTTPS://WWW.NOVIPLAMEN.NET/2024/11/27/)
MARCELLO MUSTO (HTTPS://WWW.NOVIPLAMEN.NET/AUTHOR/MARCELO-MUSTO/)

READ TIME : 4 MINUTES

Razgovor s Marksom uverio je njujorškog novinara da se našao oči u oči s čovekom koji je „duboko shvatio savremenost”, čija je ruka „od Neve pa do Sene, od Urala pa do Pirineja, pripremala tlo” za novo vreme. Očaralo ga je Marksovo umeće „obuhvatanja pogledom evropskog sveta, zemlje po zemlje, oslikavajući karakteristične crte, događaje i ličnosti – one na površini i one skrivene u dubini”

“ iz knjige: Musto, Marčelo. *Pozni Marks, 1881–1883: Intelektualna biografija* (https://marcellomusto.org/book/pozni-marks/). Preveli Miloš Tešanović i Nenad Bradonjić. Beograd: Plato, 2023.

Avgusta 1880. godine, Džon Svinton (John Swinton, 1829–1901), uticajni liberalni američki novinar, bio je na proputovanju Evropom.[1] Po dolasku u Evropu posetio je Ramsgejt, primorski gradić u okrugu Kent, nekoliko kilometara udaljen od jugoistične obale Engleske. Cilj ovog putovanja bio je da se uradi intervju za *Sunce* (*The Sun*) – novinski list koji je uređivao, a koji je u to vreme bio jedan od najčitanijih u Sjedinjenim Državama – s čovekom koji je postao jedan od glavnih predstavnika međunarodnog radničkog pokreta: Karlom Marksom.

Premda je bio Nemac po rođenju, Marks je ostao bez državljanstva nakon što su ga francuske, belgijske i pruske vlade, koje su ugušile revolucionarne pokrete koji su buknuli u njihovim zemljama između 1848. i 1849. godine, proterale. Kada je 1874. podneo zahtev za državljanstvom u Velikoj Britaniji, on je odbijen jer je njegov podnosilac u izveštaju Skotland Jarda[2] označen kao „ozloglašeni nemački revolucionar i pristalica komunističkih ideja”, koji „nije bio odan kralju i otadžbini”.[3]

Više od jedne decenije bio je dopisnik lista *Njujorška dnevna tribina* (*New-York Daily Tribune*); 1867. godine objavio je najveću kritiku kapitalističkog načina proizvodnje pod naslovom *Kapital*, a osam godina, počevši od 1864, bio je vodeća ličnost Međunarodnog udruženja radnika (International Workingmen’s Association). Godine 1871. njegovo ime se pojavilo na stranicama najčitanijih evropskih listova, nakon što ga je, posle odbrane Pariske komune u spisu *Građanski rat u Francuskoj* (*The Civil War in France*) (1871), reakcionarna štampa krstila kao „doktora crvenog terora”.[4]

U leto 1880, po naređenju lekara da se „uzdrži od svakog rada”[5] i da, „’ne radeći ništa’, oporavi živce”,[6] boravio je sa svojom porodicom u Ramsgejtu. Njegova žena je bila u gorem zdravstvenom stanju nego on. Dženi fon Vestfalen (Jenny von Westphalen, 1814–1881) bolovala je od raka i njeno

stanje se „odjednom [...] pogoršalo tako da je pretio *koban* završetak”.[7] Ovo je bila atmosfera u kojoj je Svinton, glavni urednik lista *Njujorška vremena* (*New York Times*) u 1860-im, upoznao Marksa i dao saosećajan, izražajan i brižljiv portret njegove ličnosti.

S ljudske strane, Svinton je opisao Marksa kao „šezdesetogodišnjeg ljubaznog i dobrodušnog čoveka, s masivnom glavom, plementim crtama i masom duge, guste, nepokorne sede kose”, koji „nimalo ne zaostaje za Viktorom Igoom u umeću da bude deda”.[8] Njegov stil vođenja razgovora, „tako [...] slobodan, širok, tako konstruktivan, oštrouman i iskren”, podsetio je Svintona na Sokrata, s njegovim „sarkazmom, odblescima humora i izazovnog veselja”. Uz to je primetio: „Čovek koji ne teži ni za spoljašnjim efektom, ni za slavom, nimalo se ne zanimajući za svetsku fanfanoradu, ni za pretenzije na vlast”.[9]

Ovo, međutim, nije bio jedini portret Marksa kojeg će Svinton predstaviti čitaocima. Intervju koji se pojavio na naslovnoj strani lista *Sunce* uglavnom je opisivao njegovo javno lice: „Jedan od najistaknutijih ljudi našeg vremena [...], koji je igrao zagonetnu, no bez sumnje snažnu ulogu u revolucionarnoj politici tokom prošlih 40 godina”. Svinton je nastavio:

„Neprenagljen i neumoran, čovek silnog, širokog i uzvišenog uma, sav utonuo u dalekosežne zamisli, logičke metode, praktične ciljeve [...] je stajao i do danas stoji iza većeg broja kataklizama koje su potresale narode i rušile prestolja, koje i sad prete i ulivaju strah krunisanim glavama i varalicama što zauzimaju državne položaje”.[10]

Razgovor s Marksom uverio je njujorškog novinara da se našao oči u oči s čovekom koji je „duboko shvatio savremenost”, čija je ruka „od Neve pa do Sene, od Urala pa do Pirineja, pripremala tlo” za novo vreme. Očaralo ga je Marksovo umeće „obuhvatanja pogledom evropskog sveta, zemlje po zemlje, oslikavajući karakteristične crte, događaje i ličnosti – one na površini i one skrivene u dubini”. Marks je govorio o

> **„političkim snagama i narodnim pokretima u raznim zemljama Evrope – o grandioznom duhovnom kretanju u Rusiji, o intelektualnim naprecima u Nemačkoj, o kretanju u Francuskoj i stagnaciji u Engleskoj. Govorio je s nadom o Rusiji, filozofski o Nemačkoj, radosno o Francuskoj i namršteno o Engleskoj, prezrivo spominjući ’atomističke reforme’ na koje su tračili vreme liberali u engleskom parlamentu”.[11]**

Svintona je iznenadilo i njegovo poznavanje Sjedinjenih Država. Bio je pažljiv posmatrač i „neka njegova zapažanja o snagama koje igraju bitnu ulogu u formiranju američkog života podsticala su na razmišljanje”.

Dan je prošao u uzbidljivim razgovorima. U popodnevnim satima Marks je predložio Svintonu da „prošetaju primorskim gradom” kako bi upoznao njegovu porodicu, koju je potonji opisao kao „divnu družinu od desetak ljudi”. Kad se spustilo veče, Marksovi zetovi Šarl Longe (Charles Longuet, 1839–1903) i Pol Lafarg (Paul Lafargue, 1842–1911) nastavili su da im prave društvo; govorilo se o „svetu, čoveku, vremenu i idejama, dok su naše čaše zvečale nad morem”. U jednom od ovih trenutaka je američki novinar, „razmišljajući o taštini i mukama našega veka i prošlih vekova”, uronivši u dubine „danjih razgovora i večernjih prizora”, skupio hrabrosti da velikanu postavi pitanje u vezi s

„odlučujućim zakonom postojanja”. Tada je, za vreme šutnje, „prekinuo [...] revolucionara i filozofa [...] odsutnim rečima: ’Šta je bitak?”’ Svinton je osetio da je Marksov um „za trenutak [...] bio okrenut u sebe dok je gledao na hučno more [...] i nemirnu gomilu na obali”. Najzad, Marks, u ozbiljnom i svečanom tonu, odgovori: „’Borba!”’[12]

1. Videti poglavlje: “John Swinton, Crusading Editor,” u Sender Garlin, *Three American Radicals: John Swinton, Charles P. Steinmetz, and William Dean Howells* (Boulder, CO: Westview Press, 1991).
2. Naziv zgrade u kojoj se nalazi centralna uprava engleske policije u Londonu; figurativno, engleska policija. *Prim. prev*.
3. Videti policijski izveštaj: “Declaration by Karl Marx on His Naturalisation in England,” MECW, 24: 564.
4. Videti: Marksovo pismo Fridrihu Adolfu Zorgeu, 27. septembar 1877, MED, 41: 268.
5. Marksovo pismo Ferdinandu Domeli Nievenhojsu, 27. jun 1880, MED, 41: 402.
6. Marksovo pismo Nikolaju Franceviču Danijelsonu, 12. septembar 1880, MED, 41: 415.
7. Marksovo pismo Nikolaju Franceviču Danijelsonu, 12. septembar 1880, MED, 41: 415.
8. John Swinton, „Razgovor s Karlom Marxom”, u *Sjećanja na Marxa i Engelsa*, ur. Zvonko Tkalec (Zagreb: Globus, 1978), 123–124.
9. John Swinton, „Razgovor s Karlom Marxom,” u Tkalec, *Sjećanja na Marxa i Engelsa*, 123.
10. John Swinton, „Razgovor s Karlom Marxom,” u Tkalec, *Sjećanja na Marxa i Engelsa*, 123.
11. John Swinton, „Razgovor s Karlom Marxom,” u Tkalec, *Sjećanja na Marxa i Engelsa*, 123.
12. John Swinton, „Razgovor s Karlom Marxom,” u Tkalec, *Sjećanja na Marxa i Engelsa*, 124–125.

PREDLAŽEMO

(https://www.noviplamen.net/glavna/oktobar-1993-ruski-liberalizam-uz-zvuk-topova/)

— NOVEMBER 9, 2017 (HTTPS://WWW.NOVIPLAMEN.NET/2017/11/09/)

Oktobar 1993, ruski liberalizam uz zvuk topova (https://www.noviplamen.net/glavna/oktobar-1993-ruski-liberalizam-uz-zvuk-topova/)

(https://www.noviplamen.net/glavna/ekonomske-sankcije-kao-kolektivna-kazna-slucaj-venecuele/)

— JUNE 3, 2019 (HTTPS://WWW.NOVIPLAMEN.NET/2019/06/03/)

Ekonomske sankcije kao kolektivna kazna: Slučaj Venecuele (https://www.noviplamen.net/glavna/ekonomske-sankcije-kao-kolektivna-kazna-slucaj-venecuele/)

(https://www.noviplamen.net/glavna/beogradski-protesti-promasaji-2018-i-lekcije-2017-godine/)

— JANUARY 10, 2019 (HTTPS://WWW.NOVIPLAMEN.NET/2019/01/10/)

Beogradski protesti: promašaji 2018. i lekcije 2017. godine (https://www.noviplamen.net/glavna/beogradski-protesti-promasaji-2018-i-lekcije-2017-godine/)

Previous
Krunoslav Stojaković: “Die Linke je za godinu dana dobila 10.000 novih članova” (https://www.noviplamen.net/glavna/krunoslav-stojakovic-die-linke-je-za-godinu-dana-dobila-10-000-novih-clanova/)

FACEBOOK PAGE
(https://www.facebook.com/noviplamen/)
FACEBOOK GROUP
(https://www.facebook.com/groups/152894931252/)
TWITTER
(https://twitter.com/noviplamen?lang=en)
INSTAGRAM
ARHIVA ŠTAMPANOG IZDANJA
(https://www.noviplamen.net/arhiva-stampanog-izdanja-novog-plamena-2007-2016/)
DOSIJE: GOLI OTOK
(https://www.noviplamen.net/dosije-o-golom-otoku/)

EDICIJE NOVOG PLAMENA
(https://www.noviplamen.net/edicije/)

PIŠE:

(https://www.noviplamen.net/author/marcelo-musto/)
MARCELLO MUSTO (https://www.noviplamen.net/author/marcelo-musto/)

je profesor sociološke teorije na York University.

See author's posts (https://www.noviplamen.net/author/marcelo-musto/)

NP FACEBOOK (HTTPS://WWW.FACEBOOK.COM/NOVIPLAMEN/)
NP TWITTER (HTTPS://TWITTER.COM/NOVIPLAMEN?LANG=EN) RSS (HTTPS://NOVIPLAMEN.NET/FEED)
ABOUT US (HTTPS://WWW.NOVIPLAMEN.NET/ABOUT-US/) O NAMA (HTTPS://WWW.NOVIPLAMEN.NET/O-NAMA/)

Novi Plamen je regionalni online časopis za društvena, politička i kulturna pitanja koji na pluralističkoj, neisključivoj osnovi, zastupa temeljne demokratske i prosvetiteljske vrednosti, identifikuje ključne savremene izazove njihovom opstanku, te promišlja puteve ostvarenja autentične i integralne političke, socijalne i ekonomske demokratije.

Novi Plamen - online časopis
www.noviplamen.net (https://www.noviplamen.net/)
E-mail: redakcija@noviplamen.net (mailto:redakcija@noviplamen.net)
Website developed by: Goran Radlovački

NP FACEBOOK (HTTPS://WWW.FACEBOOK.COM/NOVIPLAMEN/)
NP TWITTER (HTTPS://TWITTER.COM/NOVIPLAMEN?LANG=EN) RSS (HTTPS://NOVIPLAMEN.NET/FEED)